

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-66>

УДК 378.142(477)

Писарчук Оксана Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6674-9223>**Oksana Pysarchuk**

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ МІНІМАЛЬНОЇ ВАРТОСТІ НАВЧАННЯ

A CONCEPTUAL MODEL FOR THE FORMATION AND REGULATION OF THE MINIMUM TUITION FEE

Анотація. У статті здійснено наукове обґрунтування концептуальної моделі формування та регулювання мінімальної вартості навчання у системі вищої освіти України, яка реалізується через інструмент індикативної собівартості, визначеної відповідно до Постанови КМУ № 191. Автором запропоновано модернізовану архітектуру управлінського механізму, яка поєднує адаптивну гнучкість із нормативною визначеністю, та орієнтована на забезпечення фінансової життєздатності закладів вищої освіти. Обґрунтовано необхідність диференціації вартості за спеціальностями та територіальними умовами. Запропонований адаптивно-регуляторний механізм дозволяє компенсувати асиметрії, викликані війною, демографічними втратами та нерівномірністю освітньої інфраструктури. Наголошено на ключових ризиках як потенційне обмеження цінової гнучкості, посилення соціальної нерівності, формалізація дотримання нормативів без реального поліпшення якості. Обґрунтовано необхідність подальшої деталізації моделі визначення мінімальної вартості підготовки з урахуванням витратного підходу для різних спеціальностей та розробки механізмів його інтеграції до оновленої формули індикативної собівартості.

Ключові слова: індикативна собівартість, вартість навчання, адаптивно-регуляторний механізм, регіональні диспропорції, профілізація ЗВО, фінансування.

Summary. The study is devoted to the development of a conceptual model for the formation and regulation of the minimum tuition fee in the higher education system of Ukraine, which is relevant in the context of financial imbalances caused by limited budget funding, regional disparities and external factors and serves as a tool for determining the base price of the contract between higher education institutions and students. Analyzing the existing mechanism for determining the indicative cost, approved by CMU Resolution No. 191, the author identifies its structural flaws, in particular, the inconsistency of the periods of financing and training, which leads to estimates. Based on the statistical data for 2024, the author demonstrates a significant variation in the indicative cost between higher education institutions. The model proposed in this paper integrates two key parameters: sectoral profiling through the differentiation of cost estimates of training costs by specialty, as well as the regional context, which takes into account the set of infrastructure, economic and security conditions. The regional coefficients introduced in the model allow compensating for asymmetries between regions due to factors other than the potential for quality training. At the same time, the model provides for an adaptive regulatory mechanism that expands the ability to respond quickly to new challenges and institutional monitoring tools to prevent dumping and maintain the quality of education. The risks and limitations arising from the use of the regulatory mechanism as an indicative cost of education, including restrictions on autonomy, social consequences, and regional disparities, are systematized. The study emphasizes the need to transform the mechanism for calculating the cost of education with an emphasis on cost estimation by specialty, which will be the basis for further research. The results of the study are of practical value for government authorities, HEI managers and educational policy makers, offering a scientifically sound tool to ensure the financial sustainability of higher education in the face of modern challenges.

Keywords: indicative cost, tuition fee, adaptive regulatory mechanism, regional disproportions, HEI profiling, financing.

Постановка проблеми Основними джерелами фінансування підготовки фахівців вищої освіти України є загальний та спеціальний фонди. Над-

ходження до загального фонду забезпечуються за рахунок коштів державного бюджету, на виконання державного замовлення на підготовку фахів-

ців за певними спеціальностями, за результатами формульного розподілу коштів, що затверджено Постановою КМУ № 1146 від 19 грудня 2019 р. [10]. Основними джерелами поповнення спеціального фонду ЗВО на підготовку кадрів виступають кошти фізичних та юридичних осіб, які певний ЗВО отримує в якості плати за навчання, що визначена умовами контракту між відповідним ЗВО та здобувачем освіти. Проблема недостатності коштів для фінансування підготовки фахівців є дуже гострою в Україні, що розкрито в працях Древалі О.Ю., Жадан О., Кириленко О., Коваленко та інших [3; 5; 6].

Одним з напрямів реформування системи вищої освіти стало запровадження змін в системі її фінансування. Поряд із запровадженням формульного підходу до визначення обсягів бюджетних коштів, які отримують ЗВО в якості фінансування підготовки фахівців, було прийнято та впроваджено Порядок «формування мінімального розміру плати за навчання для здобуття вищої освіти на основі індикативної собівартості», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 р. № 191 [2]. Серед ключових ідей запровадження індикативної собівартості було стремління здійснити перерозподіл фінансового навантаження між джерелами фінансування підготовки фахівців, особливо за найбільш популярними спеціальностями. З моменту прийняття постанови № 191 [2] в Україні відбулись суттєві зміни, як то COVID-19, воєнні дії, що вплинули на особливості функціонування ЗВО та системи вищої освіти в цілому. Актуальним постає питання удосконалення існуючого фінансового інструментарію, з урахуванням вимог часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансування підготовки фахівців, фінансування вищої освіти, як одного зі стратегічних напрямів розвитку України, займає гідне місце в дослідженнях українських та закордонних фахівців. Структура системи освіти в Україні та особливості фінансового забезпечення кожного з її рівнів розглянуто в роботах Лондар С. [9] з розподілом за джерелами надходжень. Автори Струтинська Л. Бойківська С. [12] та Коцкулич Т. [8] зробили акцент на недержавних джерелах надходжень. Так, в дослідженнях Струтинська Л. Бойківська С. [12] розглянуто питання щодо структури витрат ЗВО на підготовку здобувачів освіти, які здобувають освіту за кошти фізичних та юридичних осіб на прикладі окремих спеціальностей. Коцкулич Т. в дослідженні [8] робить акцент на обліково-плановій компоненті через розгляд сукупності підходів щодо калькулювання собівартості та надає рекомендації до застосування позамовного методу для визначення вартості підготовки фахівців, спираючись на перелік основних статей витрат. Григораши О. в [1] здійснено аналіз

впливу індикативної собівартості та початку воєнних дій на результати набору на контрактну форму навчання за окремими ЗВО. В дослідженні [13], що присвячено розгляду цінових політик ЗВО, виявлено наявність як завищених, та і занижених цін на підготовку фахівців, а також наслідки таких політик. Цікавими є дослідження Костенко І. [7], в якому досліджено варіації цінової політики ЗВО на прикладі спеціальності 051 «Економіка» на момент запровадження індикативної собівартості, в тому числі і з порівнянням з рівнями середньої заробітної плати. Однак, слід зауважити, що проведені дослідження розкривають лише окремі аспекти обраної проблематики, більше описують проблему з позиції ЗВО, в той же час, питання системного підходу щодо регулювання мінімальної вартості навчання, з розглядом всієї сукупності компонент процесу не знайшов відображення в наукових дослідженнях. Тому питання концептуальної моделі, яка б забезпечувала адаптивність до змінних умов середовища, забезпечуючи реалізацію стратегічних цілей розвитку держави, потребує подальшого дослідження.

Метою наведеного дослідження стало формування концептуальної моделі формування та регулювання мінімальної вартості навчання, яка орієнтована на досягнення стратегічних цілей розвитку вищої освіти, забезпечує гнучкість та адаптивність до сучасних вимог

Виклад основного матеріалу дослідження. Існуюча система фінансування підготовки фахівців вищої освіти в Україні має певну сукупність диспропорцій, проблемних моментів та питань, які потребують вирішення.

Наявність диспропорцій у фінансовому забезпеченні закладів вищої освіти, які виникали через невідповідність між фактичними витратами на підготовку одного здобувача освіти та розміром плати, що встановлюють ЗВО, часто без урахування об'єктивних економічних показників лише загострило дефіцит ресурсів у багатьох закладах. В умовах обмеженого державного фінансування зростає значимість питання щодо підвищення фінансової стабільності ЗВО. Зазначені фактори, а також стремління до гармонійного перерозподілу навантаження щодо витрат на підготовку здобувачів освіти між державою та ЗВО обумовили запровадження індикативної собівартості (ІС), як одного з індикаторів визначення мінімальної вартості навчання.

Встановлення мінімального розміру плати, який би співвідносився з розрахунковими витратами на підготовку фахівців, мало сприяти забезпеченню достатнього рівня доходів ЗВО для забезпечення не тільки сталості функціонування, а й розвитку ЗВО. Відповідно до Постанови КМУ № 191 [2], визначення рівня запровадження індикативної собівартості (ІС) здійснено за формулою.

$$IC = \Phi / PK \quad (1),$$

де Φ – «обсяг бюджетних асигнувань загального фонду (ЗФ) державного бюджету за попередній календарний рік (із змінами) станом на 31 грудня...» [2], тобто обсяг фінансування у 2024 р.

«РК – розрахунковий контингент здобувачів вищої освіти, на умовах державного (регіонального) замовлення, станом на 1 жовтня попереднього календарного року ...» [2], а саме РК станом на 01.10.2024 р.

За даними 2024 року, обсягами фінансування [11] та контингентом здобувачів [4], було здійснено розрахунок IC і [2] для кожного ЗВО. Систематизація отриманих результатів за ЗВО, а також узагальнення інформації щодо середнього рівня IC по кожному регіону України наведено в табл. 1.

Для підвищення надійності статистичного аналізу та зменшення впливу екстремальних значень, застосовано метод усічення вибірки. Було виключено з подальшого аналізу мінімальне та максимальне значення ряду даних, це дозволяє зменшити варіативність і отримати більш репрезентативні оцінки.

Отримані результати свідчать про суттєву розбіжність між мінімальним та максимальним рівнями індикативної собівартості для ЗВО, від 21 858 грн. до 71 586 грн. маємо констатувати, що різниця між мінімальною вартістю контракту на навчання може сягати майже 50 тис грн., або в 3,5 рази перевищувати мінімальний рівень.

Вбачаємо, що окрім об'єктивних факторів, які впливають на такий результат, є певні аспекти механізму розрахунку індикативної собівартості, які потребують удосконалення. Маємо констатувати, що формула розрахунку [2] має певну неузгодженість, це обумовлює зниження коректності розрахунків IC для певних ЗВО. Так, Φ_{2024} – обсяг бюджетних асигнувань ЗФ, який визначено відповідно до формули розподілу бюджетних коштів [10]. В формулі розрахунку обсягів фінансування у 2024 р. використовують РК станом на 01.10.2023 р., тобто це та кількість здобувачів освіти, підготовка яких фінансується коштом державного бюджету. Відповідно, відношення Φ_{2024} до РК станом на 01.10.2023 р. стає певним виміром «витратності» для бюджету підготовки фахівця в певному ЗВО.

Наявний алгоритм розрахунку IC [2] передбачає визначення співвідношення обсягів бюджетного фінансування на 2024 року з контингентом здобувачів, які фактично будуть отримувати освітні послуги у 2025 р. Фактично, з економічної точки зору, отриманий показник слабо характеризує рівень бюджетних витрат на підготовку одного здобувача певного ЗВО. В умовах суттєвого зростання або зниження розрахункового контингенту на звітну дату спостерігаємо значне спотворення коректності розрахунку. Запропоновано привести у відповідність формульні періоди, а саме, період фінансування та період навчання здобувачів освіти, на який виділене відповідне фінансування. Узгодження періодизації наближує розрахункові значення до його сутнісного визначення як індикатора вартості підготовки.

При визначенні середньо регіонального рівня індикативної собівартості, коливання IC становлять в межах 20 тис грн. від 28,4 тис грн до 48,97 тис грн (табл. 1). Це свідчить про суттєву диференціацію регіонів України за визначеним мінімально можливим рівнем оплати за навчання. Така диференціація потребує більш детального аналізу щодо виявлення причин розбіжностей. Об'єктивним є наявність регіональних відмінностей. З метою запобігання та недопущення проявів демпінгування окремих ЗВО, і як наслідок недофінансування підготовки фахівців з втратою якості, а також підтримки окремих регіонів задля забезпечення збалансованого розвитку системи вищої освіти в Україні в цілому, вважаємо необхідним врахування регіональної компоненти при призначенні IC. Запровадження регіональних коефіцієнтів підвищуючих та понижувальних напрямів дії, сприятиме забезпеченню адекватної ситуації на ринку освітніх послуг в Україні, реалізації стратегічних цілей розвитку та є напрямом виконання регуляторної функції держави.

Запропоновано концептуальну модель формування та регулювання мінімальної вартості навчання, що є своєрідним індикатором мінімальної ціни контракту між ЗВО та здобувачем освіти або його представником щодо підготовки фахівця (рис. 1).

У контексті трансформації системи вищої освіти України та необхідності забезпечення фінансової життєздатності її інституцій, концеп-

Таблиця 1 – Діапазон зміни рівня індикативної собівартості між ЗВО та в регіональному вимірі, грн

Показник	За окремим ЗВО	За регіоном
IC мінімальна	21 858	28 442
IC максимальна	71 586	48 969
IC середня	39 620	38 556
Розбіжність (IC макс – IC мін)	49 728	20 527

Джерело: розроблено автором

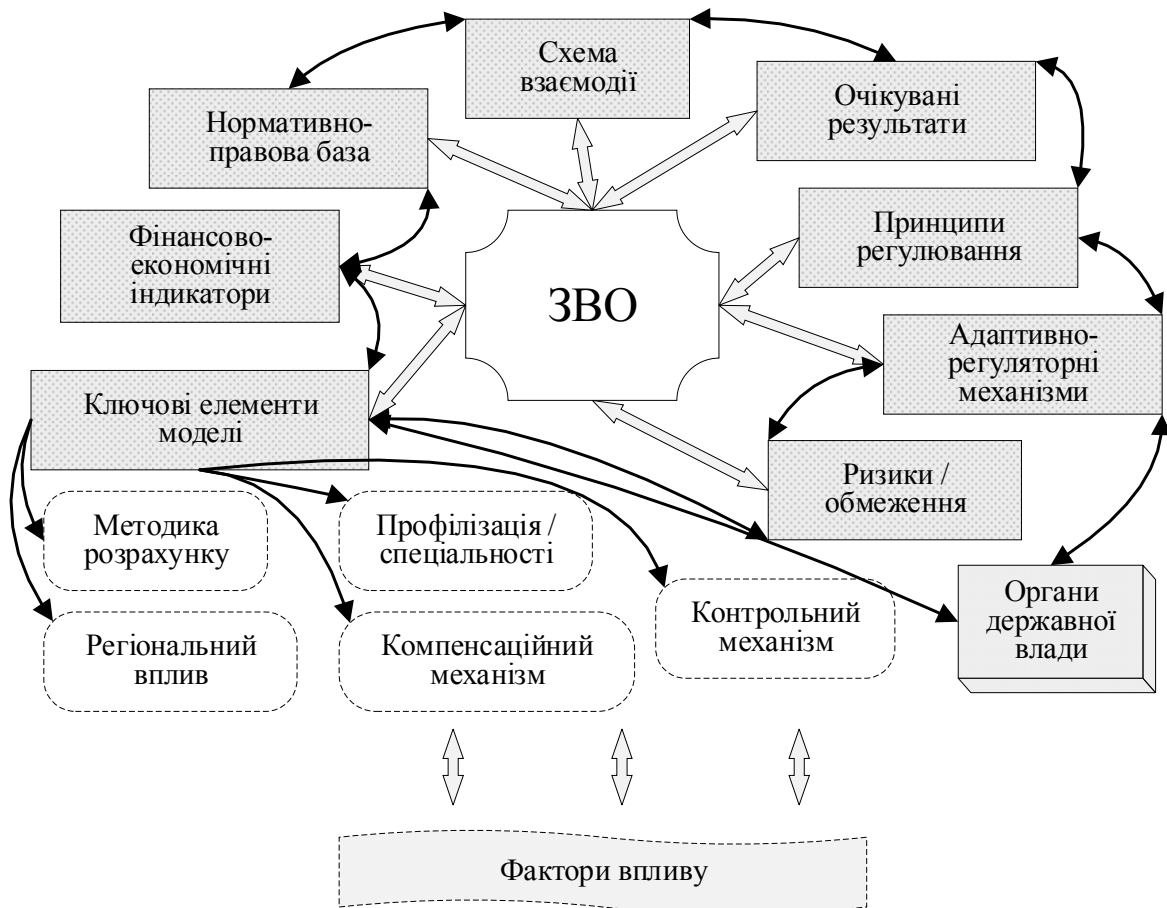

Рисунок 1 – Концептуальна модель формування та регулювання мінімальної вартості навчання

Джерело: розроблено автором

туальна модель формування та регулювання мінімальної вартості навчання (рис. 1) набуває не лише технократичного, а й стратегічного значення. Запропонована модель фокусує увагу на побудові адаптивної архітектури управлінського механізму, що дозволяє комплексно узгодити інтереси державної влади через реалізацію регуляторної функції, закладів вищої освіти, місцевих громад і безпосередньо здобувачів освітніх послуг.

На відміну від існуючого підходу щодо визначення мінімальної вартості навчання [2] запропонована модель інтегрує два критично важливі параметри, а саме, галузеву профілізацію ЗВО, окремі спеціальності, за якими здійснюють підготовку, та регіональний контекст їх функціонування.

Зокрема, фінансові витрати на підготовку фахівців різних спеціальностей є суттєво варіативними, а отже, потребують індивідуалізованого підходу в процесі формування індикативної собівартості, і, відповідно визначення мінімальної вартості підготовки. Тобто контрактна вартість навчання має визначатись окремо в рамках вартісної оцінки витрат для підготовки фахівців за певною спеціальністю, а не для ЗВО в цілому. Варіативність витрат на підготовку студентів обу-

мовлена специфікою спеціальностей. Технічні чи медичні напрями вимагають значних вкладень у спеціалізоване обладнання, лабораторії та практичні заняття, тоді як гуманітарні програми більше орієнтовані на інформаційні ресурси чи дослідницьку діяльність. Уніфікація вартості ігнорує ці реалії, що може призвести до дефіциту фінансування ресурсоемних напрямів або завищення цін на менш затратні, ускладнюючи доступ до освіти. Об'єктивним є те, що диференційована оцінка є більш трудомісткою в процедурі визначення індикативної собівартості окремих спеціальностей, однак вона дозволяє більш точно відобразити фінансові потреби кожної спеціальності, забезпечуючи їхню відповідність реальним витратам. Такий підхід забезпечує прозорість і справедливість, уникаючи перехресного субсидування, коли одні спеціальності фінансують інші.

Не менш значимим має бути регіональна компонента, яка враховує сукупність факторів. Функціонування ЗВО у регіонах з особливими умовами функціонування, як то, постраждали від впливу воєнних дій, відмінності у доступу до інфраструктури, викладацький потенціал, безпекові ризики, все це має бути враховано в механізмах державного регулювання.

Застосування в моделі адаптивно-регуляторного механізму дає змогу компенсувати асиметрії, які формуються внаслідок нерівномірного розподілу ресурсів, людського капіталу та попиту на освітні послуги. Цей інструмент дозволяє не лише коригувати рівень індикативної собівартості залежно від територіального чинника, а й оперативно реагувати на форс-мажорні обставини, як то, переміщення університетів, руйнування об'єктів інфраструктури, зміну складу здобувачів, трансформацію ринку освітніх послуг, інші виклики, постають перед суспільством та державою.

Наявність в запропонованій концептуальній моделі таких компонент, як нормативно-правове забезпечення, функціональний розподіл ролей між учасниками системи, механізми моніторингу та інституційного зворотного зв'язку, є безперечно невід'ємними складовими забезпечення адекватного функціонування моделі та відіграє критичну роль у забезпеченні правової стійкості та адміністративної керованості всієї моделі. У поєднанні з гнучкими модулями, ці компоненти створюють цілісну систему стратегічного управління вартістю освітньої послуги.

В запропонованій концептуальній моделі передбачено виникнення певних обмежень та ризиків, які можуть виникнути. Так, встановлення нормативно визначеної нижньої межі вартості освітньої послуги може створити передумови до обмеження автономії ЗВО у прийнятті гнучких рішень, особливо у частині реалізації стратегії ціноутворення, зважаючи на особливості та тенденції які склалися на ринку в цілому та в регіональному вимірі. Не можна виключати виникнення соціальних ризиків, в тому числі через потенційну втрату доступу до освіти для малозабезпечених категорій населення, що особливо критично для регіонів із низьким рівнем платоспроможності. Збереження регіональної диспропорції у привабливості окремих ЗВО через закладені індикативні обмеження може сприяти відтоку студентів до «освітніх центрів» на шкоду локальним освітнім системам. Нарешті, за умов обов'язковості виконання нормативів індикатив-

ної вартості без належної підтримки механізмів контролю за якістю, виникає ризик формалізації підходів до виконання вимог, а саме, номінального дотримання встановлених стандартів без реального якісного наповнення освітнього процесу.

Разом з тим, системне впровадження концептуальної моделі формування мінімальної вартості навчання дозволяє очікувати низку позитивних ефектів, які мають трансформаційний характер для всієї системи вищої освіти. Одним із ключових результатів стане нейтралізація практики недобросовісної конкуренції між ЗВО, яка проявляється у вигляді демпінгу – навмисного заниження вартості навчання без реального зниження витрат. Встановлення обґрунтованої індикативної нижньої межі вартості усуває цінову маніпуляцію як інструмент залучення абітурієнтів.

Висновки. Таким чином, в роботі доведена необхідність перегляду механізму розрахунку індикативної собівартості, як індикатору мінімальної вартості навчання здобувачів освіти та трансформації підходу до її визначення. Запропоновано напрями трансформації механізму розрахунку індикативної собівартості через узгодження періодів, запровадження регіональної компоненти. Запропонована концептуальна модель формування та регулювання мінімальної вартості навчання не лише формалізує підхід до регулювання цінової політики у вищій освіті, але й стає інструментом стратегічного управління, який здатен перетворити індикативну собівартість на багаторівневий важіль фінансової стійкості, інституційного оновлення системи вищої освіти в Україні. Дієвість застосування такого фінансового інструменту, як визначення мінімальної вартості навчання залежить від ступеню врахування сукупності факторів та особливостей, які обумовлюють фактичні витрати на здійснення відповідної підготовки. Серед подальших напрямів проведення дослідження маємо акцентувати увагу на необхідності розробки моделі вартісної оцінки витрат на підготовку за окремими спеціальностями та інтеграцію такої моделі в механізм розрахунку індикативна собівартості.

Список використаних джерел:

1. Григораш О.В. Фінансові аспекти формування ринку освітніх послуг в Україні на прикладі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2023. №. 28 (56). С. 52–57.
2. Деякі питання запровадження індикативної собівартості. Постанова Кабінету Міністрів України від 03 березня 2020 року № 191 зі змінами, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 10.02.2025).
3. Древалі О. Ю., Мартинець В. В., Павленко О. О., Загоруйко К. Д. Бюджетне фінансування закладів вищої освіти в контексті підготовки здобувачів: регіональні аспекти. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2022. № 4. С. 112–126. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.4-12>
4. ЄДЕБО Єдина державна електронна база з питань освіти. Офіційний сайт URL: <https://info.edbo.gov.ua/> (дата звернення 29.01.2025).
5. Кириленко, О., Жадан О. Модель фінансування вищої освіти в Україні: зміна пріоритетів. *Світ фінансів*. 2023. Вип. 2. С. 140–154.

6. Коваленко Ю., Попович Л. Фінансування закладів вищої освіти: проблеми та напрями вдосконалення в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*, 2021. № 1(13), 150–159. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/157932>
7. Костенко І. С. Роль індикативної собівартості у формуванні ринку освітніх послуг в Україні *Бізнес Інформ*. 2020. №. 5 (508). С. 295–305.
8. Коцкулич Т. Я. Калькулювання собівартості платних освітніх послуг у закладах вищої освіти як передумова формування економічно обґрунтованої вартості. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2019. №. 1 (26). С. 96–107.
9. Лондар С. Л. Удосконалення фінансування системи освіти України як передумова успішного реформування: монографія. ДНУ «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2021. 274 с.
10. Про розподіл видатків державного бюджету між закладами вищої освіти на основі показників їх освітньої, наукової та міжнародної діяльності. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 року № 1146 зі змінами, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1146-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 03.02.2025).
11. Розподіл коштів з державного бюджету між закладами вищої освіти. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/rozpodil-koshtiv-z-derzhavnogo-byudzhetu-mizh-zakladami-vishchoi-osviti> (дата звернення 12.01.2025).
12. Струтинська Л. Р. Бойківська С. Є. Оптимізація вартості навчання студентів, що навчаються за кошти фізичних чи юридичних осіб. *Вісник Херсонського національного технічного університету* 2024. № 3(90). DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.3.42>
13. Panchyshyn S., Hrynevych O., Marets O., Demchyshak N., Popadynets N. Simulation of tuition fees in competitiveness management of higher education institutions (case of Ukraine's universities) *Bulletin the National academy of sciences of the Republic of Kazakhstan*. 2020. Volume 5, Number 387. P. 161–169. URL: <https://journals.nauka-nanrk.kz/bulletin-science/article/view/864/739>

References:

1. Hryhorash, O. V. (2023), Finansovi aspekty formuvannia rynku osvitnikh posluh v Ukraini na prykladi spetsial'nosti 072 "Finansy, bankiv'ska sprava ta strakhuvannia" [Financial aspects of the formation of the market of educational services in Ukraine on the example of majority 072 "Finance, banking and insurance"] *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiia". Seriia "Ekonomika"*, No 28 (56), s. 52–57. (in Ukrainian)
2. Deiakі pytannia zaprovadzhennia indykativnoi sobivartosti. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03 bereznia 2020 roku № 191 zi zminamy [Some issues related to the introduction of indicative cost. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 03 March 2020 No. 191 as amended]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191-2020-%D0%BF#Text> (in Ukrainian)
3. Dreval O. Yu., Martynets V. V., Pavlenko O. O., Zahoruiko K. D. (2022) Biudzhette finansuvannia zakladiv vyshchoi osvity v konteksti pidhotovky zdobuvachiv: rehionalni aspekty [Budgetary Financing of Higher Education Institutions in the Context of Training Applicants: Regional Aspects]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriia Ekonomika*. № 4. С. 112–126. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.4-12> (in Ukrainian)
4. EDEBO. (2022). Unified State Electronic Database on Education. Available at: <https://vstup.edbo.gov.ua/statistics/requests-by-university/>
5. Kyrylenko, O., Zhadan O. (2023) Model finansuvannia vyshchoi osvity v Ukraini: zmina prioritetiv [The model of financing higher education in Ukraine: changing priorities]. *Svit finansiv*. Vyp. 2. С. 140–154. (in Ukrainian)
6. Kovalenko, Y., & Popovych, L. (2021). Finansuvannia zakladiv vyshchoi osvity: problemy ta napriamy vdoskonalennia v Ukraini. [Financing of higher education institutions: problems and directions of improvement in Ukraine.] *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, № 1(13), s. 150–159. Available at: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/157932> (in Ukrainian)
7. Kostenko, I. S. (2020), Rol' indykativnoi sobivartosti u formuvanni rynku osvitnikh posluh v Ukraini [The Role of Indicative Self-Cost in the Formation of the Market of Educational Services in Ukraine] , *Biznes Inform*, No 5 (508). s. 295–305. Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5_0-pages-295_305.pdf (in Ukrainian)
8. Kotskulych, T. Ya. (2019), Kal'kuliuvannia sobivartosti platnykh osvitnikh posluh u zakladakh vyschoi osvity iak peredumova formuvannia ekonomichno obgruntovanoi vartosti, [Calculation of the Cost of Paid Educational Services in Higher Education Institutions as a Prerequisite for the Formation of Economically Justified Cost] *Yevropejs'kyj vektor ekonomichnoho rozvytku*, No 1 (26), s. 96–107. Available at: <https://eurodev.duan.edu.ua/images/PDF/2019/1/9.pdf> (in Ukrainian)
9. Londar S. L. (2021) Udoshkonalennia finansuvannia systemy osvity Ukrainy yak peredumova uspishnoho reformuvannia [Improving the financing of Ukraine's education system as a prerequisite for successful reform]: monohrafiia. DNU "Instytut osvitoi analityky". Kyiv, 274 s. (in Ukrainian)
10. Pro rozpodil vydatkiv derzhavnoho biudzhetu mizh zakladamy vyshchoi osvity na osnovi pokaznykiv yikh osvitnoi, naukovoї ta mizhnarodnoi diialnosti. [On the distribution of state budget expenditures between higher education institutions based on the indicators of their educational, scientific and international activities] Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 hrudnia 2019 roku № 1146 zi zminamy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1146-2019-%D0%BF#Text> (in Ukrainian)

11. Rozpodil koshtiv z derzhavnoho biudzhetu mizh zakladamy vyshchoi osvity. [Distribution of funds from the state budget among higher education institutions]. Official website of the Ministry of Education and Science of Ukraine. Available at: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/rozpodil-koshtiv-z-derzhavnogo-byudzhetu-mizh-zakladami-vishchoi-osviti> (in Ukrainian)

12. Strutynska L. R. Boikivska S. Ye. (2024) Optyimizatsiia vartosti navchannia studentiv, shcho navchaiutsia za koshty fizychnykh chy yurydychnykh osib [Optimization of the cost of education of students educated at the expense of individuals or legal entities] *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu* № 3(90). DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.3.42> (in Ukrainian)

13. Panchyshyn S., Hrynkevych O., Marets O., Demchyshak N., Popadynets N. (2020) Simulation of tuition fees in competitiveness management of higher education institutions (case of Ukraine's universities) *Bulletin the National academy of sciences of the Republic of Kazakhstan* Volume 5, Number 387, p. 161–169. Available at: <https://journals.nauka-nanrk.kz/bulletin-science/article/view/864/739> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 10.04.2025